

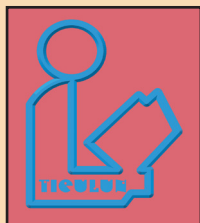
Công Chúa BẠCH-Y

PHẠM-CAO-CỦNG

CÔNG CHÚA BẠCH Y

PHẠM-CAO CỬNG

Ngày xưa, có một vị Hoàng đế, rất là nhân từ, hiền hậu, thương dân như con, nên được mọi người gọi là vua Nhân-tôn hoàng đế. Một hôm, nhà vua đi săn thấy một con thỏ lông trắng nõa, bị đàn chó đuổi gấp quá, nhảy bừa vào lồng nhà vua. Ngài động lòng thương, vuốt ve con thỏ trắng rồi bảo nó rằng :

- Nhà ngươi đã nhờ ta che chở cho thì ta sẽ không để cho ai làm hại mi được.

Và nhà vua thân bế con thỏ về cung, sai đóng cho nó một cái chuồng sinh sản và lấy cỏ tươi cho nó ăn. Nhưng đến đêm, dữa lúc nhà vua đương ngồi bên ngọn bạch lập đọc sách thì chợt thấy một thiếu phụ sinh đẹp tuyệt trần, không hề có đeo một đồ trang sức châu ngọc nào, chỉ mặc một bộ quần áo toàn trắng, nhưng dáng điệu siêu phẩm cốt cách thanh kỳ thoát tục. Trên đầu, thiếu-phụ có đội một vòng hoa trắng, tỏa ra muôn ánh hào quang... Nhà vua ngạc nhiên hết sức vì không hiểu thiếu phụ đã đột nhập vào bằng cách nào vì cửa phòng vẫn đóng kín mít. Nhưng thiếu-phụ đã rất tiếng oanh vàng bảo :

- Bệ hạ chẳng nên nghi ngại. Ta chính là người trên tiên giới, hiệu là Bạch-Y công chúa. Hồi sáng, ta dong chơi trong rừng, đội lột con bạch thỏ, không ngờ bị đàn chó săn làm dữ, suýt nữa thì bị nguy... Nhân ta cũng

5 | Công Chúa Bạch Y

muốn thử xem bệ-hạ có phải quả thực là một vị hoàng đế nhân đức hay không nên vờ làm như sợ sệt cầu cứu. Quả nhiên, bệ-hạ mở lòng hà hải, cứu con vật yếu hèn, tỏ ra rằng vật mà bệ hạ còn thương thì đối với người, tấm lòng nhân đức kia còn mở rộng đến đâu. Bây giờ ta đến đây, trước là để cảm ơn bệ hạ, sau là để nói cho bệ hạ biết nếu có cầu mong điều chi, ta sẽ sẵn lòng giúp đỡ !

Nhà vua mừng rỡ, kính cẩn chấp tay thưa :

- Giám bầm công chúa, trăm chỉ có một đứa con trai mà trăm thương yêu lắm, tên là Anh-Minh hoàng tử. Nếu quả thực công chúa có lòng giúp trăm thì công chúa hãy luôn-luôn sẵn sóc dùm cho đứa nhỏ này !

Bạch Y công chúa gật đầu, đáp :

- Điều ấy, ta rất bằng lòng ưng thuận. Ta có thể làm cho hoàng tử có được một diện mạo tốt đẹp hơn ai hết, hoặc là giàu sang nhất, hay là tài giỏi nhất, Bệ hạ hãy chọn lấy một điều !

Nhà vua lắc đầu, đáp :

- Trăm không cầu mong chi những điều cao xa đó. Trăm chỉ cầu công-chúa làm sao cho hoàng-tử Anh-Minh được thành một người nhân hậu hơn hết mọi vì

vua chúa trên đời. Thực vậy, giàu sang, tài giỏi mà mà làm chi, nếu người ta chỉ là một kẻ độc ác !

Bạch-Y công-chúa lằm nhằm gật đầu mà bảo rằng

- Bệ hạ nói thực có lý, nhưng xin thú thực, ta không có quyền làm cho hoàng tử thành người nhân hậu nếu hoàng tử không muốn : chính hoàng tử cần phải tự tu sửa tính nết mới được. Vậy ta chỉ có thể hứa với bệ hạ rằng ta sẽ khuyên bảo hoàng tử răn dạy và trừng phạt nếu cần...

Hoàng đế Nhân-tôn nghe nói mừng rỡ khôn cùng, tái tam cảm tạ Bạch Y tiên nữ.

* * *

Cách đó không lâu, Nhân-tôn Hoàng đế băng-hà. Anh-Minh hoàng tử lên nối ngôi và ngay đêm hôm vừa làm lễ tấn tôn song, tân quân thấy Bạch-Y công-chúa hiện lên và bảo rằng :

- Ta đã hứa với đức tiên-đế rằng ta sẽ là một người bạn tốt của bệ-hạ. Vậy nhân buổi sơ kiến, ta có một vật này kính tặng !

Vừa nói, Bạch-Y công chúa vừa trao cho Anh-Minh hoàng đế một chiếc hộp bạc, trong để một chiếc nhẫn

7 | Công Chúa Bạch Y

vàng, mặt ngọc. Và Bạch-Y công-chúa tiếp :

- Bệ hạ hãy giữ cẩn thận chiếc nhẫn này : hễ có lần nào mà bệ hạ hành động việc gì không phải nhẫn này sẽ làm cho bệ hạ bị đau... Có khi nó lại châm vào da thịt đến nổi chảy máu. Và nếu bệ hạ vẫn hành động không phải, ta sẽ thành ra một người thù địch của bệ hạ vậy !

Nói vừa rút lời, Bạch Y công chúa đã biến mất. Làm cho hoàng đế phải ngạc nhiên hết sức. Nhưng vốn nghe danh Bạch-Y tiên nữ từ lâu, Anh-Minh hoàng đế cũng hết sức tu sửa không làm lỡ điều gì, và cũng bởi vậy, chiếc nhẫn kia chưa phải bao giờ làm cho da thịt hoàng đế đau đớn.

Nhưng một hôm, Anh-Minh hoàng đế ngự đi săn mất một buổi dòng mà không hề bắn được một con thú nào. Nhà vua tức giận lắm và chiếc nhẫn đã bắt đầu như bó chặt lấy ngón tay. Cho tới khi hoàng-đế trở về cung, thấy con chó nhỏ mừng rỡ quẩn quít vào chân, nhà vua lại càng tức giận đập mạnh cho một chiếc rất đau và quát :

- Con vật khôn nạn, mi có muốn sống tránh xa ngay không ?

Ngay lúc này, chiếc nhẫn thần đã như một chiếc gài sắc đâm mạnh vào ngón tay. Anh-Minh hoảng đế Nhà vua ngạc-nhiên, phần lại xấu hổ, ngồi ngẩn ngơ giây lát rồi tự nhủ thầm rằng :

- Có lẽ Bạch-Y tiên nữ muốn trêu cợt ta chăng chứ nào là có làm việc gì tội lỗi cho lắm !

Nhưng Anh-Minh hoảng đế bỗng nghe thấy trên không trung có tiếng văng vẳng nói rằng :

- Anh-Minh hoảng đế, ta không hề trêu cợt hoàng đế đâu ! Nhưng chính hoàng-đế đã sử dụng nhiều điều không phải. Hoàng đế đi săn không được là vì tài bắn không giỏi, sao mà lại vua lại nổi giận lôi đình ? Nhà vua lại tàn nhẫn đối với con vật nhỏ bé một cách bất công ! Ta vẫn biết rằng nhà vua khoẻ mạnh, nhưng có phải rằng kẻ mạnh có quyền muốn bắt nạt kẻ yếu thế nào cũng được đâu ! Ví dụ ngay như ta đây, quyền phép ta mạnh gấp trăm nghìn nhà vua, ta có thể làm cho nhà vua đau đớn đến thân thể hay nguy hại đến tính mệnh nhưng nào ta có muốn làm như vậy. Anh-Minh hoảng đế, hoàng đế nên nhớ rằng; khi trời cho mình được làm chúa tể một nước chẳng phải là trời muốn cho mình muốn làm điều ác gì thì làm, mà chính là trời muốn mình được thi ơn không ai ngăn cản, hoặc bị khó khăn gì !

Anh-Minh hoàng đế nghe những lời vàng ngọc này, tự nhận lỗi mình, tiếc thay, nhà vua không giữ được lời hứa bao lâu.

Hồi thuở nhỏ, nhà vua có một người nhũ-mẫu vì ngu dốt đã làm cho nhà vua hư hỏng. Người này thường chiều nuông nhà vua quá, bất cứ cái gì nhà vua đòi, người nhũ-mẫu cũng nghe theo ngay... Người này lại còn luôn luôn nhắc cho nhà vua nghe rằng : rồi đây khi lên ngôi hoàng-đế nhà vua sẽ có thể làm gì cũng được, bất cứ ai cũng phải tuân lời và tôn kính nhà vua ! Lâu dần những thói xấu tiêm nhiễm mãi, nhà vua đôi khi biết hối hận nhưng đã thành thói quen mất rồi, muốn sửa chữa cũng rất là khó khăn hết sức.

Và chiếc nhẫn thần kia vì vậy đã phải nhiều lần làm cho ngón tay Anh-Minh hoàng đế phải chảy máu đến nổi về sau tức mình nhà vua tháo nhẫn vất xuống sông, cốt để cho từ này khỏi phải bận rộn nữa.

* * *

Từ đó, Anh-Minh hoàng đế tưởng chừng như không còn sợ có ai kiểm sát mọi hành động của mình nữa.

Và nhà vua vui mừng nghĩ bụng : Có thể ta mới thực được tự do, và bất cứ muốn làm gì thì làm. Tiếc thay

những cái muốn làm của Anh Minh hoàng để lại là việc trái với đạo trời.

Dân chúng xưa kia đối với tiên đế thường sùng tụng tấm lòng nhân hậu bao dung bao nhiêu thì bây giờ lại càng phải ta thán vì tân quân bấy nhiêu.

Cứ xem như một việc dưới đây thì rõ :

- Bọn nịnh thần biết nhà vua còn ít tuổi, tính nết ham vui chơi, bèn tâu xin vua nên đi kinh lý khắp mọi nơi trong nước một phen. Nhà vua nghĩ rằng đi như vậy cũng có phần xem xét kỹ lưỡng được dân tình và khi trở về triều sẽ có thể thay đổi chính sách cai trị dân để cho dân chúng được nhờ và như vậy thực cũng là một việc đáng làm.

Khôn thay, việc ích chưa thấy đã thấy hại. Nguyên bọn gian thần kia đã được chuẩn tấu, lập tức đặt giấy thông tư đi khắp mọi nơi, báo cho biết nhà vua sắp đi kinh lý và những kẻ nào muốn được vinh thăng hoặc khỏi bị khiển trách thì phải liệu cách lo liệu trước. Chẳng những đối với các hàng liêu thuộc bọn gian thần lại còn tìm cách báo cho những bọn chức dịch tìm cách làm việc nọ việc kia cho dân tình cơ cực mất công việc làm ăn, nào mỗi các địa phương phải mỗi nơi bày đặt ra một trò vui và thiết yến tiệc vô cùng xa hoa phí phạm.

Chính vì thế mà khi xa giá bất cứ đến tỉnh nào cũng chỉ thấy đèn treo lóa mắt, cò cắm rợp trời, dân chúng hoan hô nhiệt liệt, tưởng chừng như từ trước đến nay, lúc nào cũng an cư lạc nghiệp, đủ ăn đủ mặc như vậy. Anh minh hoàng để lại còn dự những yến lớn mà vật ngon của lạ, toàn là những thứ hiếm có trên trần, lại thêm nhã nhạc vang lừng, ca nữ khoa thanh, phô sắc, làm cho Anh-Minh hoàng để tưởng chừng như lạc vào những nơi cung quảng, vườn tiên...

Có lẽ Anh-Minh hoàng để sẽ còn đi kinh lý thêm nhiều nơi nữa. Nhưng một đêm, tới một địa hạt kia sau khi dự yến trở về nơi tạm nghỉ trang hoàng cũng lộng lẫy chẳng kém hoàng cung, nhà vua đương mơ màng chợt thấy trước mặt có một người bỗng hiện ra đứng sững - Người đó chính là Bạch y công chúa vậy !...

Công chúa nghiêm sắc mặt mà bảo Anh-Minh hoàng để rằng :

- Bệ hạ tiệc yến say sưa, chắc trong lòng vui thích lắm, nhưng bệ hạ có biết rằng bệ hạ có lỗi gì không ?

Anh Minh hoàng để tưởng rằng Bạch Y tiên nữ nhắc lại việc cái nhẫn nên vội vàng nói dối rằng :

- Chắc tiên nữ trách ta về cái nhẫn nhưng quả thực ta đã vô ý đánh mất đi rồi,

Bạch y lắc đầu bảo :

- Có nhẫn đó thì hoàng đế chỉ để nhớ biết những điều không phải mà mình đã phạm vào. Nếu mất đi rồi, hay là bị tháo vát đi nữa thì hoàng đế chỉ thêm càng phải lưu ý mà sử sự sao cho sùng là một ông vua nhân hậu mà thôi... Không, ta không muốn nói cái nhẫn làm gì, ta chỉ muốn nói đến cuộc ngự này... Hoàng đế có biết vì cuộc đi chơi vô ích đó, nhà vua đã làm tai hại cho dân chúng biết bao nhiêu không ?

Anh-Minh Hoàng đế cãi lại :

- Không, tiên nữ nói thế là nhầm, ta đi tuần thú chẳng qua chỉ là muốn xem sét dân tình...

Bạch Y công chúa mỉm cười :

- Hoàng đế tìm hiểu dân tình đâu có phải ở trong tiệc rượu hay là điệu múa hát của bạn ca nữ... Bệ hạ làm dân chúng tổn phí tai hại bao nhiêu mà nào bệ hạ có biết... Bệ hạ tưởng ta nói sai chăng ? Xin mời bệ hạ hãy theo ta.

Vừa nói, tiên nữ vừa phát ông tay áo rộng, đưa Anh Minh hoàng đế qua hành cung tới những nơi thôn dã... Chỗ này Anh-Minh hoàng-đế đã được nghe rõ ràng tiếng kêu ca của mấy bác nông phu vì lo đóng số tiền cung phụng việc tuần du đã phải bán cả cây bừa và sừng cuốc. Lại này một bà già nằm rên không thuốc uống, nguyên do chỉ bởi đứa con trai độc nhất xưa nay vẫn làm lụng để nuôi bà và thuốc thang trong lúc tuổi già, nhưng đã mấy ngày hôm nay bị bắt làm phu phục dịch...

Tiên nữ lại đưa Anh-Minh tới xem cả những chỗ ăn ở của bọn dân nghèo đáng nên thương hại, tuy lúc vua đi ngang qua, phải mượn quần áo lành lặn mặc vào và cố hoan hô lớn tiếng, nhưng khi về nhà thì phải nhịn đói và ở trần... Còn những tiếng hoan hô kia, tiếp đó chỉ còn là những tiếng than vãn rên-rỉ, khóc lóc chẳng có người thương !

Vua Anh-Minh được chứng kiến những nỗi khổ của dân chúng trong lòng hối hận vô cùng, lập tức hạ lệnh xa giá hồi cung, lại xuống chiếu cho những hạt mình đã tuần du, qua được miễn thuế trong một năm cùng phát chẩn cho dân nghèo... Tiếc thay, những việc làm nhân hậu như Anh-Minh hoàng-đế lại chẳng làm được luôn đều !

Một buổi sớm kia, nhà vua đi chơi, tình cờ gặp được một thôn nữ đương ngồi dệt lụa ở bên bờ suối. Thôn nữ nhan sắc mới sinh đẹp làm sao, tưởng chừng như đó là một nàng tiên từ trên thượng giới lạc xuống đó từ bao giờ... Anh Minh hoàng đế bỗng đem lòng yêu dấu, tiến đến gần nàng và hỏi họ tên. Sau khi biết được nàng chính tên là Hồng-Loan họ Trần, nhà vua mới tự xưng chức-vị và hỏi rằng :

- Ta rất muốn được nàng vô cung, giữ chức chánh-cung hoàng hậu, chẳng hay nàng có ưng thuận hay không ?

Anh-Minh hoàng đế tưởng chừng rằng khi thấy mình sẽ được lên ngôi cao quý ấy thì làm gì mà nàng Hồng-Loan chẳng mừng-rỡ vâng mệnh ngay, nhưng không, hoàng-đế đã lầm, nàng thôn nữ họ Trần ung-dung quỳ xuống, tâu rằng :

- Bệ hạ có tha cho tội chết, thần thiếp mới giám cứ thực tâu bày. Đáng lẽ thần thiếp được bệ-hạ gia ân thương đến, thần thiếp phải vâng mệnh ngay mới phải nhưng vì từ thuở nhỏ, thần thiếp đã quyết thề rằng chỉ lấy một người chồng nhân hậu mà thôi... Hoàng đế quả thực giàu sang quyền thế vào bậc nhất trong thiên hạ, nhưng thường nhật, hoáng đế sử dụng nhiều việc tàn bạo làm cho dân chúng oán thán. Vậy cho nên, thà chết thì thôi,

thần thiếp không thể nào theo lời bệ hạ được !

Anh-Minh hoàng-đế nổi trận lôi đình, quát sai quân thị vệ cứ việc bắt nàng Hồng Loan đưa về cung. Trong suốt một ngày hôm ấy, hoàng đế suy nghĩ hoài, tức giận vì bị một thôn-nữ tầm thường coi khinh mình nhưng vì say-mê cái sắc đẹp nghiêngg- thành, nghiêngg-nước kia, hoàng đế chẳng nỡ dùng thói vũ phu mà nài ép vàng.

Nhưng Anh-Minh hoàng đế lại có một người em họ, tên là Cương giao. Tính người này thực vô cùng hung ác, lại chuyên việc siểm-nịnh sọt để được lòng sủng ái của quân vương. Thấy Anh-Minh hoàng đế lộ vẻ buồn bã, Cương-Giao quỳ xuống hỏi han và khi biết được rằng nhà vua buồn chỉ là vì bị nàng Hồng-Loan coi khinh, Cương-Giao vội vàng tâu rằng :

- Bệ hạ là một đấng chí tôn trong nước, lẽ nào lại để một kẻ thôn nữ trái mệnh được. Xin Hoàng thượng cứ việc bắt ép nàng phải nghe theo, không được thì cứ phép nước mà trị tội... Bệ hạ trước hết hãy bắt nàng nhịn đói nhiều ngày, chỉ cho uống toàn nước lã, nếu nàng vẫn cứ khăng khăng một mực thì xin Bệ hạ cho đem ra pháp-trường xử trảm để làm gương cho kẻ khác giám trái lại lệnh trên...

Anh-Minh hoàng-đế có vẻ nghĩ ngợi, giây lát mới phán rằng :

- Nhưng tự nhiên giết hại một mạng người vô tội như vậy, trăm thực chẳng yên lòng !

Cương-Giao lắc đầu trả lời :

- Hồng-Loan sao lại gọi là vô tội được. Không tuân thượng lệnh, tức là một tội rất nặng rồi. Pháp-luật đặt ra mọi cách để trị tội kẻ khi quân chẳng nhẽ lại không đúng hay sao ? Nếu bệ hạ vì quá nhân hậu, không thẳng tay trừng trị kẻ ngạo mạn thì rồi đây quần thần tất không ai sợ-sệt nữa !

Nếu rằng Anh-Minh hoàng đế vẫn còn trù trừ chưa quyết hẳn, Cương Giao lại lén ra bàn kín với bọn bốn tên nội-giám hầu cận, cũng cùng một bọn siểm-nịnh gian thần. Rồi nhân trong buổi tiệc yến thiết các quần thần hôm ấy, bọn gian thần kia lại hết lời siểm-súc đê cho Anh-Minh hoàng đế nhất quyết trừng trị thôn nữ Hồng Loan... Bữa tiệc này, Hoàng đế Anh-Minh lại uống hơi quá chén, nên lúc tan tiệc sắp đứng lên, Hoàng đế đập mạnh bình ngự tửu xuống bàn mà quát thị vệ hãy điệu ngay tội phạm Hồng-Loan ra để xét hỏi.

Nhưng bọn thị-vệ tới phòng giam đã không thấy hình bóng Hồng Loan đâu nữa. Sợ hãi quá chừng, bọn thị vệ vội vàng trở về phục mệnh và Anh-Minh Hoàng-đế cũng hết sức ngạc nhiên, thân xuống thiên lao để xem xét.

Thực là một sự lạ lùng, cửa phòng giam, các chấn song sắt vẫn y nguyên vậy mà Hồng Loan trốn thoát, tất phải có kẻ nào ở ngoài mưu mô cho nàng vượt ngục.

Bọn bốn tên nội giám và Cương-Giao liếc mắt nhìn nhau rồi vờ phủ phục xuống mà thưa rằng :

- Tâu bệ hạ, để cho nữ phạm nhân trốn thoát và để cho thành hoàng nổi giận, dù sao thì bọn hạ thần cũng có tội đáng muôn chết vậy.

Anh-Minh Hoàng đế lắc đầu, phán :

- Không, các khanh không có tội gì, nhưng trăm chỉ giận không rõ kẻ nào đã to gan giám bày mưu vẽ lối cho Hồng-Loan trốn được !

Cương Giao vội đến gần Anh Minh Hoàng đế rồi nhỏ nhỏ tâu rằng :

- Việc này, bệ hạ chẳng nên nóng nảy. Bệ hạ hãy cứ bình tâm để rồi bọn hạ-thần xin mật cho người dò xét,

chắc sớm muộn cũng tìm ra manh mối vụ này !

Anh-Minh Hoàng đế gật đầu, tỏ vẻ bằng lòng và giao cho Cương-Giao toàn quyền xử sự !

Cương-Giao được lệnh mừng rỡ vô cùng vì tên nịnh thần vốn đã có chủ định. Từ trước đến nay, trong triều chung, hẳn chỉ e sợ có một người : đó là quan nguyên phụ-chính đại thần Thiết Diện. Đó cũng chẳng có gì đáng lấy làm lạ, vì Thiết-Diện vốn là một người vô cùng trung trực, không hề nể sợ ai cả. Bất cứ các quan văn võ, mặc dầu chức tước lớn nhỏ, hễ ai có lỗi thì Thiết-Diện cũng hặc tấu ngay. Mà cho đến cả Anh-Minh Hoàng đế, Thiết-Diện nhiều khi cũng thẳng lời can gián những việc tàn bạo bất lương... Chỉ vì thế mà Anh-Minh Hoàng đế lâu dần cũng sinh ra chán ghét Thiết-Diện, được hồi hưu vì lẽ thương tuổi đã già.

Tuy đã trở về làm bạn với cỏ cây, hoa sớm trăng chiều, câu thi vận phú, thỉnh thoảng gặp những điều ngang tai nghịch mắt, hoặc thấy bọn nịnh thần ỷ thế làm càn quá, Thiết-Diện lại làm sớ tấu và hặc bọn gia thần.

Chính bởi thế mà bọn Cương-Giao chỉ chờ có dịp là ra tay ám hại kẻ trung lương. Thì dịp đó đã tới, Cương-giao hạ lệnh bắt giam bọn cai ngục và chúng man khai, đổ tội cho Thiết-Diện đã bí mật lên vào Thiên Lao để

19 | Công Chúa Bạch Y

sửa soạn mọi việc cho Hồng-Loan vượt ngục.

Sau đó, Cương-Giao mới làm sớ tâu bẩm trình nhất định buộc cho Thiết-Diện tội tử hình... Nào có ngờ đâu là mưu kế của phường gian ác, Anh-Minh Hoàng đế tin ngay là thực và hạ chiếu bắt toàn gia nhà Thiết Diện đưa ra pháp trường xử tội lăng trì !

Lệnh này vừa ban xuống, Anh-Minh hoàng đế trở về hậu cung thì trời đất bỗng nhiên chuyển động, bốn phương mây kéo mù trời... Rồi sấm sét ầm ầm nổi dậy, làm cho Anh-Minh hoàng đế sợ hãi quá chừng, ngã lăn bất tỉnh. Cho đến lúc hoàng đế hồi lại thì trước mặt đã thấy có Bạch-Y tiên nữ. Tiên nữ nghiêm sắc mặt mà bảo Anh-Minh hoàng đế rằng :

- Trước đây ta đã hứa với tiên đế rằng sẽ khuyên bảo nhà ngươi và trừng trị nếu nhà ngươi cứ nhất quyết không nghe lời răn dạy. Nhà ngươi đã coi thường hết thấy những lời chỉ bảo của ta. Nhà ngươi chỉ còn có bộ mặt là mặt người chứ lòng dạ thì đã thành dạ thú. Nhà ngươi tưởng chừng như không có ai có thể trừng trị được nhà ngươi, nhưng có ta đây, ta quyết làm cho mi phải khổ sở ê chề cho tới lúc biết ăn năn hối cải. Ta sẽ cho ngươi được giống hình thù những con thú có những tính hung bạo như người... Thực ngươi đã có tính tự kiêu, tự đại như con sư-tử, độc ác như giống sài-lang

hung bạo như hổ báo, và nham hiểm như loài rắn độc. Vậy thì từ nay, nhà người sẽ được giống như những loài ghê tởm ấy !

Bạch Y công chúa vừa nói rút lời đã bất quyết và niệm chú, rồi chỉ tay mà hét lớn :

- Biến mau !

Thế là chỉ trong chốc lát, Anh-Minh hoàng-đế đã biến thành ra một con quái-vật, đầu thì đầu sư tử lòng thì lòng sài lang, nhưng chân thì chân hổ báo và đuôi thì lại là đuôi rắn độc ! Nhìn quanh, Anh Minh hoàng đế đã thấy mình bỗng nhiên đứng trong một khu rừng rậm rạp, bên cạnh một làn suối trong sáng như gương... Soi xuống nước, Anh-Minh thấy được rõ ràng hình thù ghê gớm của mình... Và văng vẳng trên không, Anh-Minh nghe rõ ràng thấy có tiếng Bạch-Y Công Chúa truyền bảo :

- Nhà ngươi đã thấy rõ chưa : thực bây giờ tướng mạo nhà ngươi mới xấu xa tương đối với bụng dạ của ngươi!

Anh Minh nghe lời mai mỉa, nổi cơn giận như điên cuồng, nhưng còn làm gì được nữa. Xấu hổ, Anh-Minh lập tức cầm đầu, chạy một mạch, cốt lánh xa tiếng nói và làn nước trong kia...

Nhưng Anh-Minh chưa chạy mấy quãng đường, đã bị sa ngay xuống một cái hố sâu mà bọn thợ săn đào lên cốt để đánh bẫy những loài thú dữ. Thấy con vật kỳ lạ mắc bẫy, bọn thợ săn đã có kẻ bàn nên dùng tên thuốc độc mà bắn chết đi, nhưng có kẻ bàn nên đóng cũi đưa về kinh thành, bán cho một người chuyên nghề nuôi những giống thú dữ để đem ra diễn trò. Như vậy, có lẽ còn được nhiều tiền hơn là giết phí quái vật đi. Cả bọn nghe theo, và nhờ đó Anh Minh chưa đến nỗi bị thiệt mạng.

Bọn thợ săn dùng giây thừng chắc, trói chặt Anh-Minh lại, rồi nhốt vào cũi lớn khiêng về kinh thành. Anh-Minh tức giận quá, chỉ muốn kêu lớn lên rằng chính mình là đương kim hoàng đế, khôn nhưng cố sức kêu gào, Anh-Minh chỉ thốt được ra những tiếng gầm ghê rợn...

Lúc tới gần kinh thành, Anh-Minh để ý thấy dân chúng đương náo nức treo đèn kết hoa có vẻ tung bừng rộn rịp. Bọn thợ săn hỏi thăm mới biết được rằng Hoàng đế Anh Minh bị sét đánh tan mất xác, bọn bốn tên nội-giám và Cương-Giao nhân dịp đó toan chiếm vị nhưng dân chúng biết những kẻ này chính là người đã sui dục nhà vua làm điều tội ác nên nổi loạn, bắt giết bọn nịnh thần. Dân chúng lại vốn một lòng kính phục tám lòng

trung trực của quan lão thần Thiết-Diện nên tôn ngài lên làm vua.

Anh-Minh ngồi trong cũi nghe nói, tức giận sôi nổi vì không ngờ rằng Thiết Diện lại trở lòng phản bội như vậy. Nhưng khi chiếc cũi bị khiêng đến trước cửa Hoàng-cung thì vừa gặp lúc Thiết-Diện ngự ở trên ngai tại vọng lâu, dơ tay vẫy bọn dân chúng súm sít đứng ở phía dưới mà bảo rằng :

- Bọn các người hãy yên lặng mà nghe ta nói : Ta thuận theo lời các người mà lên ngôi báu bây giờ chỉ là vì biết trong nước một ngày không có vua cũng không được. Nhưng ấn ngọc-tử kia ta cũng chỉ là tạm giữ mà thôi, cốt để đợi Hoàng đế Anh-Minh trở về triều thì nộp trả lại người...

Bọn dân chúng đều đồng thanh reo to lên rằng :

- Hoàng đế Anh-Minh đã bị trời ra tai, cho thần sét đánh tan xác ra thành gió bụi rồi !

Thiết diện lại ra hiệu cho dân chúng hãy yên lặng, rồi nói tiếp :

- Không, các người nhầm. Hoàng đế Anh-Minh chưa chết. Bạch Y tiên nữ đã báo mộng cho ta biết thế rõ ràng... Rồi đây, các người sẽ thấy Hoàng-đế Anh-Minh

trở về, lên ngôi báu và cũng cầm quyền chính, một lòng nhân hậu, thương dân như con, chẳng khác gì đức tiên đế khi xưa...

Ngừng lại một lát, tỏ vẻ cảm động vô cùng, Thiết Diện lại tiếp :

- Anh-Minh hoàng đế chính thực là một vị minh quân, chẳng qua bị bọn siểm nịnh sàm tấu để đến nỗi có những hành vi bạo-ngược. Chính ta là người đã dậy dỗ hoàng-đế khi người còn ít tuổi, ta đã biết rõ lòng người chẳng đến nỗi tàn ác như ai ! Nếu chẳng có bọn nịnh thần kia thì người đã trị vì một cách nhân hậu và dân chúng đã được an cư lạc nghiệp. Còn ta, tuy đã già nua tuổi tác, nhưng cũng sẵn sàng đem giọt máu già ra để gột rửa vết nhơ, và ngôi báu sẽ lại hoàn toàn sáng lạn khi hoàng đế Anh-Minh trở lại triều chung !

Những lời nói chung thành của Thiết-diện đã làm cho Anh-Minh vô vàn cảm động. Đến bây giờ, Anh Minh mới thực nhận rõ thấy tấm lòng trung-thành bất-di, bất-dịch của vị lão thần... Và lần đầu tiên, Anh Minh thấy hết sức hối hận những tội lỗi mà mình đã phạm. Anh-Minh tự nhủ thầm rằng so-sánh với những tội ác kia thì mình bị trừng phạt như thế này cũng còn là nhẹ vậy.

Từ lúc biết hồi lỗi, con quái vật Anh Minh chẳng còn lòng-lộn hung-dữ như trước nữa. Nó ngoan ngoãn nằm trong cũi để đợi đèn đáp song suối những tội ác kia... Rồi mấy ngày sau, Anh-Minh đã bị bán cho người chuyên nghề nuôi những giống vật dữ tợn để cho mọi người tới coi mà thu tiền. Anh-Minh bị dốt cùng vào với hổ báo, nhưng may nhờ được cái hình thù quái lạ, những giống khác tỏ vẻ e-sợ đều không giám tới gần.

Nhưng lão Kế, - tên người chủ mới của Anh-Minh - lại độc ác vô ngần. Mặc dầu con quái vật Anh-Minh chẳng hề tỏ chút gì là hung dữ, lão Kế cũng vẫn luôn luôn đánh đập Anh-Minh như thường. Rồi một hôm, trong khi tức giận, lão Kế cầm một chiếc roi da lớn tướng mạo hiểm vào trong chuồng thú dữ để trừng trị một con hổ lớn. Chẳng may cho nhà lão, bị đánh đau quá, con hổ lớn đã nổi sung và xông tới vồ lão Kế. Nếu Anh-Minh muốn hại lão Kế để trả thù thì nhân dịp này, Anh-Minh chỉ việc ngồi yên một chỗ cho con thú dữ cắn sé nát thầy lão. If

Nhưng không, Anh-Minh muốn trả sự độc ác bằng sự nhân đức, nên đã nhảy tới, cứu thoát lão Kế ra khỏi chuồng hổ.

Được thoát chết, lão Kế mừng rỡ vô cùng và cảm tạ quái-vật Anh-Minh khôn siết. Lão vừa toan cúi xuống để vuốt ve con vật hiếm có này thì trên không trung bỗng có tiếng người nói :

- Một hành động tốt bao giờ cũng được ban thưởng !

Và thoáng chốc, con quái vật Anh-Minh đã biến thành một con chó rất đẹp, lông mượt như nhung, mắt sáng như điện. Anh-Minh mừng rỡ quá, vì dù sao thì sống đời một con chó khôn ngoan cũng vẫn hơn là sống cái đời quái vật, ai ai trông thấy cũng ghê tởm. Lão Kế thấy sự biến đổi khác thường trong lòng nghi hoặc vô cùng, lập tức bế con chó xin vào chầu vua và kể lễ sự tình. Hoàng hậu nghe tiếng cũng cho thị-nữ với lão Kế vào hậu cung, mang theo cả con chó quý nữa.

Lão-Kế vâng lệnh, vào cung và nhất nhất thuật lại mọi việc xảy ra cho hoàng-hậu nghe, và cuối cùng thì lão Kế cung kính quỳ dâng hoàng hậu con chó này gọi là làm lễ yết kiến.

Hoàng hậu mừng rỡ hết sức,, ban cho lão Kế vàng bạc rất nhiều và vuốt ve con chó sinh sản mãi mãi. Một lát, hoàng-hậu mới quay bảo cung-nữ rằng :

- Con chó này trông càng nhỏ càng sinh và đáng yêu. Ta chỉ sợ nó dần dần lớn lên thì mất cả vẻ đẹp !

Thị nữ quỳ tâu rằng :

- Giám bầm lệnh bà, chúng con nghe nói các vị ngự-y đều có thuốc muốn làm cho người ta to lớn thêm lên hay giữ nhỏ nguyên cũng được cả. Vậy xin lệnh bà hãy hạ lệnh mời các ngự-y vào chầu để hỏi xem có ai biết cách giữ cho con chó này khỏi nhón vòng lên không ?

Hoàng-hậu nghe lời, lập tức cho nội thị triệu các vị ngự-y vào. Khi đã được hoàng-hậu cho biết ý muốn, các vị ngự-y đều quỳ xuống mà thưa rằng :

- Bọn kẻ hạ thân học sách thuốc đều chỉ là học cách trị bệnh người chứ không biết cách điều trị giống vật. Nhưng theo lẽ tự nhiên, muốn con chó này khỏi mau lớn thì chỉ có cách tiện hơn hết là cho nó ăn cầm chừng mà ngày nào cũng để cho đói chứ không cho ăn no nên thoả thích.

Hoàng hậu nghe theo và từ hôm đó, Anh-Minh ngày nào cũng bị nhịn hẳn một bữa, hoặc bữa sáng chỉ được ăn tí cháo và đến chiều mới được ăn cơm. Tuy vậy mặc dầu, Anh-Minh cũng không hề lấy thế làm phàn nàn, cho rằng đó cũng chưa sùng đáng với những tội lỗi

mình đã phạm.

Một buổi sáng, Anh-Minh được người ta cho một miếng bánh, Anh-Minh không ăn ở trong phòng, ngoạm ra ngoài vườn để ăn được tự do thoả thích. Nhưng lúc ra đến vườn, đột nhiên Anh-Minh thấy cảnh vật như đổi thay khác hẳn mọi ngày thường. Chỗ mà trước đây có cái lạch nhỏ, chẳng biết đã dựng lên từ lúc nào một ngôi cung điện vô cùng lộng lẫy, thêm lát toàn vàng và bạc thang thì đều là ngọc. Anh-Minh thấy rất nhiều người, cả đàn-ông lẫn đàn bà, lũ lượt kéo nhau vào trong cung điện này. Những chiếc cửa sổ tuy đóng kín, hay buông rèm, nhưng Anh-Minh đứng ở bên ngoài cũng vẫn có thể nghe rõ thấy những tiếng cười nói ở bên trong đưa ra sen lẫn với tiếng đàn sáo du dương trầm bổng.

Thỉnh thoảng lại có tiếng bát đĩa đồ vỡ, hoặc tiếng kè nè của người uống rượu quá say. Anh Minh đoán chắc bên trong cung điện phải có tiệc yến rất lớn...

Nhưng lạ thay, mỗi khi có ai vào rồi, đến lúc trở ra, dáng người lại thấy thay đổi hẳn. Khi vào lộng lẫy sang trọng bao nhiêu thì lúc ra lại tiêu tụy, rách rưới, gầy còm bấy nhiêu. Có người không cất bước đi được nữa, đành nằm gục ở ngay ngoài cửa cung điện. Họ bị đói rét, dơ tay van xin những người sang trọng bước vào, những bọn này nào có động lòng thương hại, lạnh thính, bước

qua, hoặc bữu miệng mĩa mai... Hồi một lát sau, trở ra, lại cũng thân tàn ma dại như những người vào trước !

Anh-Minh bỗng để ý thấy có một nàng thiếu nữ lúc nãy vào dự tiệc yến trong cung điện bấy giờ trở ra, đói quá, nằm trên mặt đất, định nhổ những cây cỏ mà ăn cho đỡ đói lòng. Anh-Minh bỗng động lòng thương, chạy đến bên thiếu nữ và nhả bánh lên trên tay nàng. Thiếu nữ cảm động vô cùng vuốt ve Anh-Minh rồi ăn chiếc bánh hết sức ngon lành sung sướng. Anh Minh cũng thấy vui vui mặc dầu trong chính lòng mình cũng đói. Anh-Minh không ngần ngại mà cho nàng bánh chỉ là vì đã tự nhủ thầm rằng :

- Ta có đói buổi sáng, nhưng buổi chiều cũng sẽ được ăn, không sao. Trái lại, thiếu nữ này đã đói lả rồi, nếu không được hột gì vào bụng thì sẽ bị chết mất !

Anh-Minh định đợi cho thiếu-nữ ăn xong sẽ hỏi trong cung điện kia có những sự gì mà lạ lùng kỳ quặc như vậy, thì bỗng tự bên trong cung điện không hiểu có ai cảm ném ra ngoài hắt một chiếc đùi bê thui, thơm nức. Mừng rỡ quá, vả lại trong lòng cũng đói ran, Anh Minh vội vàng chạy bỏ đến toan ngoạm lấy chiếc đùi bê, nhưng thiếu-nữ đã hốt hoảng, cản lại mà bảo rằng :

Chớ có ăn, chớ có ăn ! Chiếc đùi bê này có tẩm thuốc độc đó. Nguyên cung điện này, chính tên là Cung-điện Xa-hoa, những kẻ tham lam sung sướng mọi thứ bề ngoài, không chịu chăm chỉ làm ăn, kết cục đều phải khổ sở cả.

Thiếu nữ lại tiếp :

- Chính tôi cũng bị cái bả xa-hoa cám dỗ, bây giờ mới phải chịu cực như thế này, đáng lẽ thì bị chết đói rồi, may được cứu vớt, thực là ơn đức bằng trời, bằng bể...

Anh Minh muốn từ tạ nhưng chẳng thể nói được, đột nhiên nghe thấy trên không trung có tiếng người truyền phán, đích-thị là tiếng của Bạch-Y tiên-nữ nói :

- Kẻ làm tốt bao giờ cũng được ban thưởng !

Và quả nhiên, trong giây phút, Anh Minh bỗng được biến hóa thành một con chim bồ câu trắng rất đẹp.

Chim sung sướng vỗ cánh bay lên cao, và nhìn khắp bốn phương. Chim bỗng nhìn thấy rõ ràng ở phía xa thăm thẳm, trong một động đá, có bóng nàng Hồng loan thôn nữ, đương ngồi trước mặt một vị lão đạo sĩ.

Anh-Minh lập tức gắng sức bay tới, chẳng quản đường xa dặm thẳng, hay là gió bão tuyết sương, cốt sao đến

gặp được mặt người mình hằng cao ước bấy lâu.

Chẳng mấy ngày, Anh-Minh đã bay được tới cạnh nàng Hồng-Loan, sà đầu ngay lên trên vai nàng và vũ cánh lộ vẻ mừng rỡ vô cùng. Nàng Hồng Loan thấy con chim câu sinh-sấn ngoan-ngoãn bồng nó vào trong tay mà ve vuốt. Nàng lại thì thầm mà bảo nhỏ chim rằng :

- Này chim hỡi, ta tuy không nghe thấy tiếng chim nói, nhưng đoán biết ý chim muốn được sống bên ta. Vậy thì ta nói để chim biết rằng ta rất vui lòng, và thề sẽ yêu chim suốt đời !...

Đạo sĩ đương ngồi tham-thiền nhập định trên chiếu có, bỗng nhiên mở choàng mắt ra, rồi mỉm cười mà bảo Hồng-Loan rằng :

- Nữ đồ đệ vừa thề thốt nặng lời đó ư ? Đồ-đệ nên biết rằng tại chốn này, một lời là trọng, biển cạn núi mòn cũng không thể nào thay đổi được

Và Đạo sĩ sẽ vẫy tay một cái, lập tức trong phút chốc, con chim câu đã về với hình thù của một người biến trở lại thành hoàng đế Anh-Minh, phong lưu tuấn tú như xưa.

Nhà vua nghiêng mình thi lễ cùng nàng Hồng Loan rồi vỗ nàng mà rằng :

- Trước đây, vì tàn ác với nàng mà ta bị Bạch-Y nương nương trừng trị, ngày nay ta đã được nàng nặng lời gán bó nên lại được trở về hình dáng thuở xưa... Ta chỉ còn ao ước rằng nàng sẽ giữ mãi một lòng vàng đá, thủy chung cho đến trọn đời.

* * *

Ngay lúc này, lão đạo sĩ cũng đã biến thành Bạch Y công chúa. Tiên nữ vui vẻ bảo Anh-Minh hoàng đế rằng:

- Điều đó thì bệ hạ không phải lo ngại gì hết, vì cuộc hôn nhân này chính là do ở đức hạnh gây nên. Bệ hạ nên biết rằng ngay từ khi được gặp long-nhan, nàng Hồng-Loan đã đem lòng yêu mến, vì khi đó đức nhân hậu của bệ hạ không có, nên nàng không thể ưng thuận nhận ngôi hoàng hậu được. Nhưng ngày nay thì khác hẳn, sau hồi cải, bệ hạ quả đã xứng đáng là một vị minh quân, nhân đức vô cùng, và nàng Hồng-Loan cũng mừng rỡ mà được bệ hạ vui lòng cho nâng khăn sửa túi.

Rồi vung tay một cái, Bạch-Y tiên nữ lại tiếp :

- Thôi, bây giờ xin bệ hạ hãy xa-giá hồi trào, kéo dân chúng mong đợi cũng lâu lắm rồi !

Tiên nữ Bạch Y vừa nói rút lời thì Anh-Minh hoàng đế và nàng Hồng Loan đã thấy dưới chân mây trắng đùn lên vùn vụt và trong chốc lát đã trở về tới hoàng cung giữa lúc Thiết-Diện đương thiết triều...

Nhận ra Anh-Minh hoàng đế, Thiết-diện vội vã đứng dậy, bảo các quan rằng :

- Quả đúng như lời Bạch-Y tiên nữ báo mộng đêm qua, hôm nay, thánh thượng đã hồi trào, cái nhiệm vụ trông nom việc nước trong khi hoàng đế vắng mặt đã xong, ta lại cùng các bạn đồng trào phò tá quân vương cho phải đạo !

Thế là Thiết-Diện hô các quan văn võ cùng sắp hàng và phủ phục trước sân rồng, trong khi hoàng-đế Anh-Minh thông thả dặt tay hoàng hậu Hồng-Loan bước lên ngai báu.

Và trên long án lúc này, chẳng biết Bạch-Y tiên nữ đặt lên từ bao giờ, Anh-Minh hoàng-đế thấy rằng chiếc nhẫn thần thuở trước. Hồng-Loan hoàng hậu cầm lấy chiếc nhẫn thần, rồi cung kính quỳ xuống trước mặt nhà vua và đeo nhẫn vào ngón tay ngài.

Hoàng đế mừng rỡ khôn cùng, lập tức hạ chiếu cho thần dân khắp cả trong nước mở hội ba ngày, tha các tội

phạm và thiết yến ban thưởng cho bách quan văn võ.

Và cũng từ đó trở đi, chiếc nhẫn thần kia không còn bao giờ phải biến làm gai nhọn trích vào ngón tay hoàng đế Anh-Minh nữa, vì nhà vua từ đó, lúc nào cũng chăm lo tu sửa tâm tính, trị dân một cách có độ lượng và nhân hậu vô cùng.

11 Mars 1943

Lịch Sử : Đức Bà Từ Dũ

Cách châu thành Gò-Công (Nam Kỳ), năm cây số, thuộc về gòong Sơn-Quy, tại làng Tân-niên-Trung, tổng Hòa-lạc-Thượng, có một tòa nhà cổ, to lớn, đồ sộ, cách kiến trúc rất là đẹp đẽ tinh vi. Đó là công phu xây dựng của một thời gian trăm năm về trước. Ngày nay, nhà đã phủ rêu sanh, đầy cỏ mọc, nhưng vẫn không hề làm giảm cái vẻ cổ kính và tự nhiên đơn giản khi xưa. Chung quanh tòa nhà này có táng rải rác nhiều ngôi mộ, xây gạch, hoặc chạm rồng, gắn mảnh sứ tàu, ấy là những ngôi mộ của những hoàng thân trọng tộc của đức bà Từ Dũ.

Hoàng thái hậu Từ-Dũ, chính là vợ vua Thiệu-Trị, mẹ vua Tự Đức, sinh ngày 19 tháng năm, năm Gia-Long thứ chín (1809), nghĩa là cách đây 194 năm, tại giòng Sơn Quy, tỉnh Gia Định, (mà ngày nay tức là giòng Sơn Quy, thuộc về làng Tân-niên-Trung, tổng Hòa-Lạc Thượng hạ Gò Công vậy.)

Bà là con ông Phạm-đăng-Hung, lúc bấy giờ làm Lễ bộ thượng thư lại triều đình Huế. Người ta, nhất là dân miền Gò-Công, đều đồn rằng Gò-Công là xứ nước mặn, vì gần biển cũng như tỉnh Bà-ri-a, nhưng lúc bà mới sinh ra thì nước sông nước giếng ở trong vùng Sơn-Quy đều

thành ra ngọt cả.

Khi bà 14 tuổi (1823), bà Thuận-thiên Cao hoàng hậu, là vợ vua Minh Mệnh đang trị vì tuyên bà vào cung làm Hoàng phi, nghĩa là vợ Đông cung thái tử, qua năm 1840, lên nối ngôi, hiệu là Thiệu-Trị.

Trước khi vua Thiệu Trị lên ngôi, bà đã sinh được hai vị công chúa và một ông Hoàng. Ông này sau là vua Tự-Đức, một ông vua có hiếu ít ai bì, hay chữ có tiếng và trị vì lâu nhất (36 năm.)

Khi vua Minh Mệnh còn sống, ngài quý trọng bà, tin cậy bà hết sức, đến nỗi cho bà được đặc biệt dự vào các việc triều chính.

Năm 1847, vua Tự Đức lên ngôi, bà cũng giúp vua trị vì như đã giúp chồng thừa trước. Vua Tự Đức lại là con rất có hiếu nên việc gì cũng đem trình bà để bà chỉ bảo cách xử trí.

Những điều bà dạy con và khuyên đời, sử sách còn chép đến nay và triều đình vẫn còn nhắc mãi mãi.

Bà Từ Dũ mất ngày mùng năm, tháng tư, năm Thành Thái thứ 13 (tức là năm 1892) thọ được 83 tuổi.

Lê-Văn-Tự (Saigon)

«Viết theo gia phả của nhà thờ ở giòng Sơn-Quy».

Ngụ Ngôn : Dế Và Bướm

*Một con dế nấp mình dưới cỏ
Đang than thân trách số phận mình.
Bỗng trông thấy bướm sinh sinh,
Nhỏ hơn bay lượn trước cành hoa tươi.
Liếc nhìn dế, bướm cười khinh bỉ.
Thả mấy lời riêu chế, cợt trêu :
«Tôi đây sinh đẹp đáng yêu,
Cánh vàng rực rỡ, điểm nhiều nét thanh
Tôi bay lượn, còn anh lẫn lút,
Dưới cỏ lau ẩm ướt tanh hôi»
Bướm vừa mới nói rút lời,
Gặp ngay cậu bé đi chơi qua đàng
Thấy bướm, cậu vội vàng mở nón
Rồi nhẹ nhàng, khẽ rón rén chân
Bướm ta đang lúc bất thần,
Bị cậu bé đập nát thân gãy đầu.
Sợ hãi, dế buồn rầu lẫn mất
Tự bảo lòng : «mình thật nhảm to,
Bướm kia chết bởi tự do.
Ta tuy lẫn lút, chẳng lo sợ gì»*

Ngọc Oanh

Suối Ngân Toàn :

Núi Tam đảo, trước chỉ là một nơi sơn lâm hin quanh với những dãy núi sấm sanh, trơ trọi, dưới đám sương mù bao bọc, nay đã là một nơi danh lam, thắng cảnh đệ nhất của tỉnh Vĩnh-Yên (Bắc Kỳ). Tam đảo gồm ba ngọn núi : Phụ-Nghĩa, Thạch bàn, Thiên nhị và một cái suối rất đẹp : Ngân toàn. Tam đảo chia làm hai khu : một người Pháp ở, một người Nam ở.

Suối Ngân toàn ở trên núi Phụ nghĩa : đường đi xuống suối vòng quanh khúc khuỷu, trông lên trên cây cối um tùm, đá núi treo leo, trông xuống một vùng xa thẳm. Đường càng lên cao càng hẹp, núi càng chia ra nhiều tầng mấp mô. Một vài con sóc truyền cành, tiếng nước réo sô, càng tới gần càng thêm rõ. Đi một lát nữa, trước mặt đã thấy một thác nước trắng xóa như bạc rơi xuống, bắn tung tóe vào các khe đá. Chung quanh những giây leo to bằng cổ tay, quấn chung quanh thân cỏ thụ như những con rắn lớn, uốn mình !

Ngọc Khanh (Vĩnh yên)

Em Thích

*Em thích gió xuân về,
Nhuộm trắng cành hoa lê,
Trái đào phơn phớt đỏ,
Như má cô gái quê.*

*Em thích vùng trăng thanh,
Như vành lược long lanh,
Ai vừa theo âu yếm,
Trên mái tóc rùng xanh.*

*Em thích nhìn lá úa,
Từng chiếc rụng bên hồ,
Như những ngày thu lạ,
Nằm chết trên cỏ khô.*

*Em thích sương chiều rỏ,
Như những giọt sao tan,
Nắng hồng như rượu đỏ.
Chảy đầm trên cỏ lan.*

Vũ-Trác Vỹ (Nam Định)